

انواع روش های هزینه یابی در حسابداری صنعتی

مجموعه فعالیت هایی که هزینه یابی در حسابداری صنعتی قرار می گیرد دارای اهمیت بالایی است این که هزینه یابی در حسابداری صنعتی چگونه انجام می شود؟ در این مقاله از حسابداری میزان به بررسی کامل هزینه یابی در حسابداری صنعتی می پردازیم.

مفهوم حسابداری صنعتی چیست؟

حسابداری صنعتی حسابداری بهای تمام شده نیز نام دارد بخشی از حسابداری است که وظیفه آن جمع آوری اطلاعات مربوط به عوامل بهای تمام شده و محاسبه بهای تمام شده محصولات و خدمات و گزارش آن ها به حسابداری مالی و حسابداری مدیریت است. فعالیت های حسابداری صنعتی منجر به تهیه گزارش اختصاصی نمی شود. این بخش از حسابداری تنها اطلاعات مورد نیاز حسابداران مالی و حسابداری مدیریت که در واقع مخاطبین حسابداری صنعتی هستند را تامین می کند.

حسابداری صنعتی چه کاربردهایی دارد؟

حسابداری صنعتی بخشی از سیستم کلی اطلاعات حسابداری است که اطلاعات مرتبط با هزینه ها را برای استفاده در حسابداری مالی و حسابداری مدیریت، گرد آوری، انباشت و ارائه می کند. به طور کلی حسابداری صنعتی دارای سه وظیفه به شرح زیر است:

- ۱- محاسبه بهای تمام شده کالاها و خدمات
- ۲- فراهم کردن اطلاعات لازم برای تصمیم گیری
- ۳- فراهم کردن اطلاعات لازم برای ارزیابی عملکرد

انواع هزینه در حسابداری صنعتی چیست؟

هزینه عبارت است از منابع صرف شده برای تحصیل یک منفعت (درآمد) که منافع کسب شده آن کاملاً منقضی شده و فاقد هر گونه منافع متصور آتی است. هزینه ها یا از همان ابتدا هزینه ثبت شده اند مانند هزینه حقوق و یا بهای تمام شده ای هستند که منفعت مورد انتظار از آن ها حاصل شده است، مانند بهای تمام شده کالای فروش رفته و یا هزینه استهلاک دارایی های ثابت مشهود. هدف دار بودن، داشتن قابلیت کنترل، ناخوشایند نبودن و داشتن منافع گذشته و قرار گرفتن آن ها در مقابل درآمد دوره ای که در آن تحقق یافته اند، از ویژگی های بارز هزینه است.

اگر بخواهیم هزینه ها را در حسابداری صنعتی براساس فعالیت تقسیم کنیم می توان به شکل زیر طبقه بندی را انجام داد:

- ۱- هزینه های عمومی و اداری - هزینه قبوض
- ۲- هزینه توزیع و فروش - هزینه حمل و نقل، بازریابی و تبلیغات
- ۳- هزینه مالی - مالیات، بیمه، حسابداری
- ۴- هزینه استهلاک - فرسودگی ماشین آلات تولیدی
- ۵- هزینه حقوق کارکنان

اگر بخواهیم هزینه های تولیدی یک شرکت را براساس ساخت یا تولید در نظر بگیریم:

- **هزینه ساخت:** که شامل تمامی هزینه هایی است که مواد اولیه را به محصول نهایی تبدیل می کند
- **هزینه تجاری:** تمامی هزینه هایی که برای بخش های اداری، توزیع و فروش محصولات، بازریابی و .. هزینه می شود.

این در حالی است که اگر بخواهیم طبقه بندی هزینه را براساس محصول تولید شده انجام دهیم به صورت زیر عمل می کنیم:

- **هزینه مستقیم:** هزینه هایی که به طور مستقیم بر روی تولید محصول موثر هستند مانند هزینه مواد اولیه و یا حقوق کارکنان
  - **هزینه غیرمستقیم:** هزینه هایی که در تولید محصولات نقش مستقیم ندارند ولی نقش بسزایی در تولید دارند. به این هزینه ها هزینه سربار نیز گفته می شود. مانند هزینه های نگهداری ماشین آلات صنعتی،
- روش دیگری که در انواع طبقه بندی هزینه ها در حسابداری صنعتی، مورد استفاده قرار می گیرد، بر مبنای حجم و تعداد تولید محصول نهایی است. بر مبنای این روش، هزینه ها به سه دسته کلی تقسیم می شوند که عبارت اند از:
- **هزینه ثابت:** هزینه هایی که به حجم تولید ارتباط ندارند مانند هزینه اجاره بها کارگاه
  - **هزینه متغیر:** هزینه های مرتبط با حجم تولید مانند مواد اولیه
  - **هزینه نیمه متغیر:** هزینه هایی که ترکیبی از هزینه های ثابت و متغیر است مانند حقوق کارکنان که ماهیت ثابتی دارد ولی با افزایش تولید، دستمزد ها افزایش می یابد

هدف از هزینه یابی حسابداری صنعتی چیست؟

فرآیند تعیین بهای تمام شده کالا و خدمات اصطلاحاً هزینه یابی نامیده می شود. به عبارت دیگر هزینه یابی مجموعه فعالیت و اقداماتی است که جهت تعیین بهای تمام شده کالاها و خدمات صورت می گیرد. " موضوع هزینه یابی " همان چیزی است که به دنبال تعیین بهای تمام شده آن هستیم. معمول ترین موضوع هزینه یابی در حسابداری صنعتی محصول است اما می تواند موضوعات دیگری نیز باشد. نمونه هایی از انواع مختلف موضوعات هزینه یابی در زیر ارائه شده است.

- محصول
- خدمت
- پروژه
- سفارش
- مشتری
- فعالیت
- و...

با توجه به تنوع موضوعات هزینه یابی که بعضی از آن ها را در بالا نام بردیم، می توان دریافت که حسابداری صنعتی هم در موسسات تولیدی و هم در موسسات خدماتی می تواند کاربرد داشته باشد.

سیستم های هزینه یابی در حسابداری صنعتی

در حسابداری صنعتی برای تعیین بهای تمام شده کالاها و خدمات از سیستم های هزینه یابی استفاده می شود. با توجه به اینکه سیستم هزینه یابی بیشتر در موسسات تولیدی مورد استفاده قرار می گیرد، کاربرد این سیستم برای تعیین بهای تمام شده

کالاهای ساخته شده تاکید می گردد. سیستم های هزینه یابی برای تخصیص هزینه ها به محصولات به کار گرفته می شوند و به طور کلی بر دو نوع می باشند:

- ۱- سیستم هزینه یابی سفارش کار
- ۲- سیستم هزینه یابی مرحله ای
- ۳- سیستم هزینه یابی محصولات مشترک
- ۴- سیستم هزینه یابی بر مبنای فعالیت

روش های هزینه یابی در حسابداری صنعتی

نوع سیستم مورد استفاده در یک موسسه تولیدی به ماهیت عملیات تولید بستگی دارد. هر دو سیستم به طور گسترده مورد استفاده قرار می گیرند و حتی ممکن است یک موسسه برای برخی از محصولات خود از سیستم هزینه یابی سفارش کار و برای برخی دیگر از سیستم هزینه یابی مرحله ای استفاده کند.

هر دو سیستم هزینه یابی سفارش کار و مرحله ای به سه روش قابل اجراست:

- **هزینه یابی واقعی:** در این روش هزینه ها به ترتیب زمان وقوع گرد/آوری می شوند و تا هنگامی که عملیات ساخت به پایان نرسیده و یا خدمات ارائه نگردیده محاسبه های تمام شده واقعی امکان پذیر نیست.
  - **هزینه یابی نرمال:** هزینه های مواد مستقیم و دستمزد مستقیم براساس مبالغ واقعی به حساب سفارشات و یا کالای در جریان ساخت دوایر تولیدی مختلف منظور می گردد، اما هزینه های سربار براساس نرخ از پیش تعیین شده و فعالیت واقعی جذب محصول می گردد.
  - **هزینه یابی استاندارد:** در این روش قبل از شروع دوره مالی بهای تمام شده محصولات از لحاظ مواد دستمزد و سربار پیش بینی شده و در طول دوره مالی این هزینه ها ملاک محاسبه و ثبت قرار می گیرد.
- در ادامه هر یک از روش های هزینه یابی در حسابداری صنعتی را به طور مختصر شرح می دهیم.
- **سیستم هزینه یابی سفارش کار:** در این روش هزینه یابی شرکت های تولیدی، صرفا بر مبنای میزان سفارش هایی که از مشتری دریافت می کنند، اقدام به تولید محصولات خود می نمایند. مانند شرکت های هواپیماسازی
  - **سیستم هزینه یابی مرحله ای:** در روش هزینه یابی مرحله ای، تولید محصولات در یک شرکت به صورت جداگانه صورت می گیرد. به عنوان مثال یک شرکت تولید لوازم خانگی را در نظر بگیرید، در این شرکت هر یک از قطعات به صورت جداگانه تولید می شوند و به همین دلیل آن ها دارای ارزش فروش جداگانه هم هستند. در نهایت این قطعات در کنار هم قرار می گیرند تا محصول نهایی که بطور مثال ماشین لباسشویی و یا یخچال و .. است، حاصل شود.
  - **سیستم هزینه یابی محصولات مشترک:** این روش هزینه یابی برای شرکت هایی مفید است که در آن ها چندین محصول به طور همزمان تولید می شود. به عنوان مثال یک شرکت لبنیات را در نظر بگیرید که در زمان واحد انواع و اقسام لبنیات از جمله شیر، پنیر، کره، خامه و ... در شکل ها و اندازه های مختلف تولید و روانه بازار می شوند.
  - **سیستم هزینه یابی بر مبنای فعالیت:** این سیستم هزینه یابی به عنوان به روزترین و پیشرفته ترین روش هزینه یابی در حسابداری صنعتی به شمار می رود. در این روش تولید یک محصول از فرآیندهای مختلفی تشکیل می شود و هر قسمتی که فعالیت بیشتری را انجام دهد، هزینه بیشتری را نیز به خود جذب می کند.